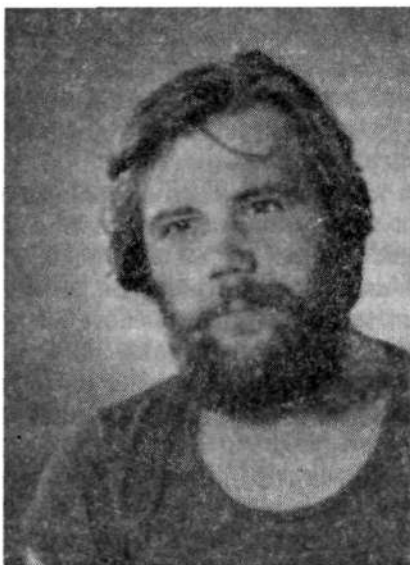

si slečem majico
odvržem kar me noč in dan tlači
stopim skozi
in si s kozarcem vode splaknem grlo

Franjo
Frančič

Tiste čase je deževalo

1.

Pripotuješ, morje, val za valom, obala sploščeni kamni, sive skale, od sonca ožgane, mrgolenje vročega vzduha, koraki, votla žalost v tebi. Obisk v obmorskem mestecu, ozke ulice, mačke se plazijo po karminastih strehah, odmevi valov, prebujanja in sence poti: veter se zaganja ob polknice. Starodavne hiše tvorijo zid, nikogar ne poznaš, ko hodiš po zalivu, in peščenec ti škriplje pod nogami,

in morje so vrata, gladka modrina bode v oči. Odhodi, zvonjenje, brezupna praznina poletja, ljudje po hišah, glasovi, prepiri, rožljanje posode in jedilnega pribora. Beg, najeta soba, ležiš na divanu, gol, kot embrio, s starčevskim izrazom na obrazu. Ponoči je vročina še bolj neznosna, zgosti se, bobneči udarci srca, roke med nogami, usta so suha, veke svinčene. Zložil si malenkosti iz popotne torbe, knjige, perilo, toaletni pribor. Prižgeš luč in se obrneš na bok, uprasneš vžgalico in prižgeš cigareto. Rokokojska psiha stoji v kotu. Ko pozorneje pogledaš, vidiš, da so napol prilepljene tapete prhke in umazane, po kotih visijo pajčevine, stene so polne pismenk. Samo malo bolj pogledaš. Dnevi so si podobni, morje se srebrno leskeče, veliko je zelenja, oljk, cipres, murv, španskega bezga. Šum valov, pridušen smeh in gola telesa. Tančica večera, kopasti oblaki, temno nebo, prve kaplje, pršenje dežja, stojiš pri cerkvi svetega Jurija, zavihaš ovratnik in zamižiš. Spomniš se otroštva, stare grbaste ženice z rdečim nosom, spomniš se preplašenega dečka, vlaka, ki je drvel skozi noč, klečanja na hladnih tleh, sklenjenih rok, spomniš se nemirnega sna, tipanja po prazni postelji, spomniš se surovega glasu moškega, bledega obraza ženske, spomniš se otroka, ki ga

je bilo strah noči. Jutro je sončno. Na terasi kraljujejo mravlje in mrčes. Topa bolečina popusti. Mala gruča ljudi počasi stopa sredi drevoreda cipres. Na čelu hodita moška v črnih oblekah, togo vzravnana, potiska-joč voziček s krsto in vencem. Na vencu je pripet vijoličen trak. Z zlatimi črkami piše: DRAGEMU SINU V SLOVO.

2.

Pripotoval si, da bi užil nekaj časa miru, doma je postalo neznosno. Z morja prijetno pihlja, naročiš si vina in rib. Samo ti in ostarela počestnica sedita na vrtu. Polnoč je minila, luči mečejo mlečno svetlobo na vitrino s plastičnimi raki in ribami. Natakarkar se opogumi in te ogorovi. Veste, tako je to, še ni prave sezone, med tednom gredo ljudje spat, med vikendi je boljše, in kar sami ste, tako lep, mlad fant, pa sam, upam, da vas ne dolgočasim, vem, vem, želite si družbo, kdo si je ne, tudi jaz imam rad družbo, tak sem, saj ne boste jezni, če vam povem, bolj ženski sem; če ne boste zamerili, vam pokažem revije, porno, saj veste, jaz sem tak, rad imam to, mora biti različnost, ja, pa vsi vejo, tudi v službi, pa nič ne rečejo, imam zlate roke, za vse, rad imam mladeniče, no, ne vseh, tudi jaz izbiram, ja kakšna pa je razlika med moškimi in ženskimi usti, vas vprašam, tak sem, tudi tujci me poznajo, pa umetniki in pevci, vi ste res simpatični, jaz ne rinem v nobenega, smo različni, a ne da smo različni, jaz ne morem nič za to, meni to paše, rad imam mlade dečke, ja, pa kaj razmišljate, imate probleme s spanjem, nič zato, lahko prespite pri meni, saj nisem mislil nič hudega s tem, veste, mene imajo radi, tujci, umetniki, s prestolnice pridejo k meni, tak sem pa basta, tudi meni ni vsak všeč, vi ste pa lep, mlad, fant, pa sami, če vam ni, kar recite, ne bodite zagrenjeni, če vam je do družbe, jaz poznam tisto damo, ki sedi nasproti vas, saj nič ne stane, kakšna pijača, saj veste, ni strank, vi samo mignite, pa jo pokličem, kakšna škoda, pa tako lep, mlad fant, no prav, poklical jo bom. Ženska je močno naličena, make up ji ne more skriti gub, obložena je z nakitom, imitacijo, prisede, prikima v pozdrav. Izza belega oblaka se prikaže lunin krajec. Nervozno naliva vino in govori, govori. Samo, da nisi sam. Ime mi je Greta, cena mi je padla, saj ne da bi bila stara, to ne, samo preveč je svobodne konkurence, kar naročite, bom še, ja, zdaj je že vsaka zastonj, ob sobotah pridejo vsaj Italijani, samo, da ga imajo kam dat, lira dobro stoji, eh, dinar, ta si ne bo nikoli opomogel, ja včasih sem bila več na terenu, mlajša, lepa ravno ne, grda pa tudi ne, marsikdo me je poželel, imela sem strank, kolikor sem hotela, pojdi Greta sem, pojdi Greta tja, zdaj grem pa skoraj z vsakim, treba je živeti, imam hčerko v reji, ne vem, kako ji je, saj ji pošiljam reči, samo to je malo, vi ste fini, se vam vidi, tako vase zaprti in tihi, iz velikega mesta, tudi jaz sem od tam, morda boste presenečeni, štirideset jih imam, samo teren, veste, kako gre to, kar pijte, bom še jaz

plačala eno rundo, ni problem, veste, jaz sem iz meščanske družine, mi ne verjamete, moj oče je zdravnik, v Rožni dolini v Ljubljani imamo hišo, koliko je zdaj star, petinsedemdeset, ali tako nekako, mati je pokojna, vešča, kar naj trohni in razpada, ona je veliko kriva, samo zdaj to ni važno, sem hodila v klasično gimnazijo, vam je všeč ta blues, poznam ga, star komad, love me, or leave me, ja kje je že to, ko sem bila pridna punčka, imela sem plastično pupo, ki je vekala, če sem jo položila na hrbet, ja, sram jih je bilo mene, zaradi noge, niste opazili, saj znam skriti; samo zakaj, če šantam, nisem človek, kot da sem jaz kriva, da se mi je posušila, mati je bila res lepotica, jaz pa edinka, ne, nikamor me niso peljali, na nobeno party, oče bi že, takrat sem ga klicala papan, in mi je rekel, ona si ni upala, ona hoče, da greš stran, plačal ti bom stanovanje, samo ne delaj škandalov, kar naročiva še, kmalu bodo zaprli, sem se razgovorila, sama sem, nikogar nimam, nič zato, popijva še kaj, nate roko, saj ni garjava, mladi ste še, fini, človek ste, kdo bi poslušal staro Greto, ne bojte se me, bova še pri meni kaj spila, pustite njega, kar naj mežika, peder, drugače je v redu, samo pridite z mano, na Zelenjavnem trgu imam garsonjero, tu blizu, pa si še kaj rečeva, poveva. Vsake toliko huškne senca mačke med kantami za smeti, po ulicah zaudarja po postani, zasmrajeni hrani, Greta govori, ena noga ji komaj opazno zaostaja, veliko se jih v našem mestu nastavlja Italijanom, pa saj dobro plačajo, čeprav so pohotni in perverzni; pri meni je pa lepo, videl boš, pijače imam zadosti, zaloga mora biti, in ravno prejšnji teden so ujeli nekega posiljevalca, tega pa ne razumem, da si ne morejo priskrbeti ženske, plačajo naj. Vzpenjata se po škripajočih stopnicah, pridi, pridi, te vabi, mlad si, oglej si albume, vidiš, kakšna sem bila; sem bila fejest, kar primi me, še bova pila, do jutra, njena suha noga se sveti, luskasta je, slišati je mačke, ki se parijo, vekajo, s predirnimi glasovi, prekleta familija, in vse, samo, da nisva sama, Greta ni slaba, kmalu bo jutro, sonce bo pozlatilo morje, topel veter zapiha, zaziba krošnje cipres, veter in sen.

3.

Kar naprej zvonovi bijejo in bijejo, ti bolščiš v bele pisemske ovojnice, komu bi pisal, redki so znanci, kaj naj bi jim pomenilo tvoje pismo, vedo, kako je s tabo, naj pišeš Tonetu na onkologijo, morda ne živi več, o čem mu naj pišeš, o mesecih, ki sta jih preživela skupaj, saj nimaš nobenega naslova s sabo, ne potrebuješ ga, naj pišeš njej, rekel si ji, naj gre, ukazal si ji, drugače ne bi šla, mučila bi se v dvoje, bi pisal domov, nič jim nisi povedal, kam greš, nekam na morje, pustite me na miru, komu bi pisal, nihče ne pričakuje tvoje pošte, nikomur ni mar, kako je s tabo, no, domačim, ti te pomilujejo, bojijo se te, ampak moraš pisati, nekomu, ni pomembno, komu, ne da bi delil, tako, da mine glavobol, ne mečkaj papirja, tablete imaš s seboj, ulezi se, napisati

moram pismo, komu, tista vajenost, ki se pretihotapi skozi zadnja vrata, ko te prešinejo podobe, bolečina v zatilju se stopnjuje, meso, kri, živci, človekov duh je v lupini telesa, iz stekla je, drobi se, piši, piši že, no. Nekaj dni še ostaneš, to mesto ni nič slabše od drugih, sončil se ne boš, hodiš po prodnatem pesku, nedaleč stran dva mladeniča nabirata školjke, zelen martinček ti švigne pod nogami, v plitvini se ziblje meduza, oranžna je, lovke ima kot čipke, obrobljene z vijolično barvo, zrak je težak, trepeče v silni pripeki, sončni žarki se odbijajo od skal, na hribu je jezerce, ustaviš se, negibne slike so zadaj, v času, ki je minil, zdaj gledaš rumene cvetove akacij, kaj ti je pripovedovala Greta, neki blues, love me, or leave me, to je bilo, tvoj čas se izteka, tako je, kot da sneži, vsa ta ubijajoča svetloba, na morskii gladini se rišejo poti, nevidne, blodiš po ulicah, v vsaki tretji je cerkvi-ca, kapela, sv. Jurij, sv. Rok, Marija Snežna, sv. Frančišek Asiški. ene so majhne, druge velike, prijeten, osvežujoč hlad je v njih, vonj po kačilu, freske, zlati oltarji, lesene spovednice, angeli, mil obraz Matere božje, zaobljena telesa, mozaik mavričnih oken, tišina, tišina.

4.

Stojiš ob morju in gledaš jadrnice, njihova bela jadra, silhuete teles, obrneš se, dvojnik v tebi je zbit, praznih misli, vakuum te omrtviči, bežal bi, tja in nazaj, oblači se, vrabci vreščijo nad strehami, star ribič krpa plahto jadra, izza oblakov posveti sonce, ti pa bi bežal, ti prihodi, odhodi, zdaj si tu, zdaj tam, a ubežal ne boš, umrl boš na četrto poti, kako bi živel, samo ugibaš lahko, upreš pogled v okolico, razpoke so, zareze, gniloba, gnoj, sredi trga stoji kip Giuseppa Tartinija, prevlečen je z zeleno patino, pod pazduho drži violino, v iztegnjeni roki violinski lok, plaziš se po ulicah, s povešenimi rameni, mimo pisanih, od sonca vetra in dežja obledelih hiš, vrneš se v sobo, odpotoval boš, a kam, bolečina se stopnjuje, razdalje so samo navidezne, spomini so prividi, tvoje bivanje v vednosti, da ti ne ostaja veliko časa, kot kip si, pod pazduho držiš svojo glavo, v iztegnjeni roki gumijasto srce. Kupiš pol kile zgodnjih češenj, v roki nosiš potovalko, mimo človeka, ki leži na tleh, eno roko ima zavito na hrbtu, pena mu brizga iz ust, božjastnik, vidiš ljudi, poletje bo, ti korakaš, mimo bark, kar hodiš, in nad tabo visi tovor.

5.

Zgodnje jutro, opustele ulice, mlečna svetloba, umazani kupi snega, lesk ledu, stopinje kot ulite, na zarjavelih drogovih črne zastave, gluha tišina, otopel, zbit, ogrnjen s plaščem, kot da ne čutiš mraza, to vračanje, minevanje, ulica je le stena, kakor toliko drugih. V trenutku se sunkovito obrneš, morje je neviden plašč, galebi počivajo na morskii

gladini, ti violinist brez violine, človek brez srca, nedeljsko pusto jutro je, pripoveduješ Greti, o barvah, o vonju, smehu, bolečini, o čutenju, ne poznaš je, to ni važno, naj verjame ali ne, Greta sloni na oknu in opazuje pristan, Greta leži na postelji gola, njena koža svilnata, nobenih gub, poljubi te na lice, kam bova šla, do Fiese, do Strunjana, v Mesečni zaliv, z Greto gledata zvezde, lase si je spela v čop, popraska se za ušesom in zapre knjigo, svetu pokloni nasmeh, sleče si obleko in si ogrne muslinast kopalni plašč, tušira se, bova danes spala skupaj, nemirna hodi gor in dol po sobi, napol pokajena cigareta se ji trese v roki, pretegne se in že je ni. Pripoveduješ ji, kam je šla Greta, ti si šel, ustrašil si se blaznosti ljubezni, ti, na smrt obsojeni petindvajsetletnik, in ona, štiridesetletna cipa, Greta je tu, na tej pusti cesti, pripoveduješ ji o sebi, o svoji boleznih, o svojem življenju; pripoveduj Greti:

... nekdo je oblečen v črno in kaže čekane, jaz sem to zgodbo pripovedoval le redkim, še tistim nisem verjel, da me poslušajo, kako naj s svinčnikom naslikam oljno sliko, črno-belo bo, dva, trije risi na platnu, kako naj ponovim glasove, kje naj odkrijem odmeve, ta moja zgodba ne potrebuje poslušalcev, v tej zgodbi so redka imena, ni časa, ni barv, tistih barv, ki rastejo iz svetlobe, tistih glasov, ki živijo v navadnem življenju, jaz pa sem pohodil svojo senco, gospodar in hlapec sem hkrati, samo poskušam lahko, ker so steze podobne, malo je, a vendar, nekaj jih hodi po njih, rodil sem se meseca, ko prvi sneg pokrije zemljo, brez rož, kot mnogo drugih, v mračnem jutru, v platnenih rjuhah, ne da bi bil potočil solzo, mati me ni vzela v naročje, bila je bela zima, noč brez zvezd, dolgo spanje, nore sanje, rodil se je deček, ko so zvezde pozabile bdeti, ko ljudje še niso potovali na luno, ko ni bilo ne vil ne sojenic, ko je bila dežela nema, tri kilograme in pol, ime mu dajte, rožnato ličeece, naj ne bo sanjač, naj se ga ne primejo uroki, naj ga rojstvo ne zaznamuje, naj ga spremlja toplina, naj ne postane vojak, ki strelja, naj ne trka na vsaka vrata, naj ne sanja o mrtvih psih v travi, naj ne kliče angelov, naj bo raje vitez, naj se ogrne s plaščem sreče, naj mirno spi v tem jutru, ko so ugasnile sveče, in živi kot toliko otrok, nekoliko tih, ko mu ponujajo igrače, drugače zdrav, lepo se razvija, apetit ima, v sedmih letih sedemkrat pomisli na svoje starše, on raste in preboli otroške bolezni, dobi pege, moli očenaš in riše angele v veroučni zvezek, riše sonce, Marijo z detetom, veliko srce, ki se koplje v zlati zarji, riše in raste, nekoč se skriva v grmovje za blokom, popoldneve ždi tam in joče, dečku se je čas ustavil, kot da sluti, leži sredi zelenja in sesa prst, pa ga niso užalili, skrtil se je, tu so potepi, poštevanka, včeraj je dobil dve štirici, nekdo ga je vprašal, zakaj nima sestre, brata, mama mu kupi nove žametne hlače, rdeč avtomobil s sireno, pa veliko lectovo srce, zdaj spiš sam, pospravi posteljo, umij se, jej, poj, uči se pesmi na pamet, ko ti je petnajst let, ko začuden gleda fotografijo dečka, plišastega medvedka, frnikule, tedaj še ni zaznamovan s križem na čelu, ko se sprehaja ob reki, preživi kresnično noč,

omahne s konja in se takoj pobere, ko na igrišču meče na koš, ko se poslovi od otroštva, gre k staršem in jim poljubi lice, hodi v šolo, postane vojak, piše domov pisma, ko prihrumi nevihta, srebrn zvon zazvoni, za mizo so tatovi v belih haljah, na mizi srce, v srcu zlat ključ, v kotu ogledalo, kamnita roka, povita z belo obvezo, in se zbudi v tuji sobi, med predmeti ostrih robov, in ne more nikamor, ni bežanj, rdeča kri nateka, mož v beli halji kima, saj vem, ni mi potrebno lagati, kal boleznim sem nosil v sebi, v svoji nenavadni samoti, ne lažite mi, leto dve, ne zapirajte mi oči, črn ris je na mojem čelu, dolg hodnik, jeklene pošasti, ne zapirajte mi oči, že dolgo vem, komaj sem začel živeti, nič, nič se ni zgodilo v mojem življenju, tako čudno je to, vem, da nisi razumela, Greta, ne moreš, zato nekoč odidem brez pozdrava, ne zameri, srečen sem bil ob tebi, ne zameri, če ne pišem, saj sneži, sneg se mi usipa v dlani.

6.

Sediš na balkonu, čas, na golo glavo si si poveznil kapo s ščitnikom, noge počivajo, zavite v odejo, že leta sediš tam, oni se plazijo okoli tebe, koliko je ura, sprašuješ po desetkrat na dan; ti že veš zakaj. Bel si, rumenkasto izpiti obraz, vodene oči, zgrbljen vase, tih, ko poslušаш regljanje upokojencev, preživeli te bodo, gotovo, porisali so te, črna znamenja, peljejo te po hodnikih, gladka steza je prevlečena z gumo, da, pod zemljo so speljani rovi, peljejo te, pričaka te kabina, ogromno ogrodje kromiranega robota, in ležiš nag, prebada te, nevidni žarki, luč utripa, ničesar ne občutiš, sevanje, izotopi, luč utripa, zelena, rdeča, modra, tudi drugi voščeni obrazi ležijo privezani na vozičku, goli, nemočni, ne boš več potoval, sušiš se, neko jutro si se zbudil, vzel glavnik v roko, da bi se počesal, in prav celo lasišče hkrati ti je zdrsnilo v naročje, in nekdo drug je bil v zrcalu, kako je s tabo, si ga vprašal, plešec se je zarežal, zdaj ne boš več bežal, morda med stroji, med jeklenimi očmi in rokami, po podzemnih hodnikih se boš pripravljaj na pekel, če pekel je, lahko potuješ v peklu, in niti malo te ni strah smrti, samo čas, čas se drobi prepočasi, pasje življenje traja, otopelosti je vse manj, zrcalna slika ne vara, starec si, zguban, siv, shujšan, večkrat odsoten, spi, rečejo, ampak ti ne spiš, spremenil si se, neverjetno, boje se te, oni, nikoli si niste bili blizu, tudi zdaj je vseeno, ko zdrvi vlak skozi noč, se zdrzneš, drugi ljudje potujejo, pomisliš, z menoj je konec, težko jih je poklicati k sebi, morda bi pisal neki ženski, ne, ne, pusti. S težavo se premikaš in ješ, komaj da kaj zaužiješ, hrana je brez okusa, samo pil bi, kar naprej si žejen, ga vidite, vedno je na balkonu, pravijo penzionisti na klopi, trideset jih ne bo dočakal, samo kako je živel ta, ta, ki zdaj leži pod stroji, ne spi, ne sanja, lovi besede, ki bi rad odpotoval na silo, samo še enkrat, in poslušaj in spremljaj življenje okoli sebe, vsak večer, vsako noč, vsako jutro, vsak dan. Plaz trenutkov se je usul mimo, dvakrat luna, dvakrat sonce, moj bog, gola lobanja, ležiš

in tipaš svoje uboge kosti, sediš v invalidskem vozičku, neonska luč noro utriplje, pred teboj šepa Greta, edina ženska, s katero si spal, kličeš jo, steguješ roke, a tebe peljejo, peljejo, in ni več tiste napetosti, postaneš spužvast, zgubiš vsako zanimanje za okolico, lutka si, ko zagledaš vlak, razsvetljena okna, ki potujejo v noč, zajokaš, vržeš se na blazino, ki jo držiš v naročju, lahek si kot pero, morali te bodo sleči in umiti, oblekli te bodo v žametno obleko in ti zaprli oči. Veter se bo zaganjal v drevesa, pozno bo, v zvoniku bije dve in četrt, katero mesto je to, kdo je tam?

7.

Jesenski časi, deževni časi, časi smrti in odmiranja, časi zime in tišine. Glasove slišiš, kličejo te, tvoje ime, ko pogledaš, ni nikogar, truplo si, pogrezaš se v temo, za sivo črto obzorja so žalostni obrisi daljnih sanj, v kapeli je temačno, nikogar ni, odšli so, sveča plapola, končno lahko vzdihneš, voda puhti iz tebe, zaudarjaš, kmalu se boš napel, ko zadnjič odpotuješ, črna zdrizdasta sluz bo spolzela po belem mesu, grude zemlje ti polnijo usta, vrane se zbirajo na brezi, ujameš še zadnje besede, kakšno ploščo mu naj postavimo, rad bi nekaj rekel, trudiš se, ne gre, rad bi rekel:

— Ne, saj ne bom umrl, samo deževalo bo.

Stopaš po neskončnem stopnišču, ki vodi v brezno, na rami nosiš mlahavo truplo, toplo je še, vsake toliko spusti globok vzdih, usnjat obraz ti udarja ob trebuh, pogledaš na uro, florescenčni kazalec v krogu premaguje temo in čas.